ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне занчення дисертації Бережної Альони Олександрівни на тему «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

«16» липня 2021 рік

Дисертація Бережної Альони Олександрівни «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана на кафедрі права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена на засіданні кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 24 жовтня 2016 року) та рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 4 від 04 листопада 2016 року).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор Харитонова О.І.

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бережної Альони Олександрівни «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях» Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 8 від 7 липня 2021 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія» з залученням фахівців з напряку дисертаційного дослідження інших кафедр, та призначено двох рецензентів:

- професора кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора О.І. Сафончик;

- доцента кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», кандидата юридичних наук, доцента В.О. Токареву.

Ступінь актуальності теми дисертації.

Здобувачем вмотивовано обґрунтовано актуальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

В умовах активного розвитку музичної індустрії та загальної тенденції до глобалізації світових суспільних процесів розширюється коло стосунків, які виникають при реалізації майнових прав на музичні твори.

У сучасному світі музичний твір вже є не тільки цінним продуктом діяльності людини з морально-духовної точки зору, що сприяє культурному збагаченню людства, а й так само з економічної, адже сприяє зростанню економічного потенціалу держави, зокрема входженню України на світовий ринок музичного бізнес-середовища на партнерських засадах.

В Україні на сучасному етапі все ще продовжує формуватись розуміння сутності та ролі майнових прав автора, доцільність їх комерціалізації, проведення інтелектуального аудиту та оцінки все більше знаходить запит у національній економіці.

Однак, неодмінною умовою інноваційного шляху розвитку нашої країни є якісний правовий захист, який передбачає, утому числі, наявність ефективних механізмів захисту прав автора та відповідальності за їх порушення.

Норми законодавства України у сфері авторського права загалом відповідають основним міжнародним стандартам. Для реалізації Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» з метою гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством країн-учасниць Європейського Союзу, а також на виконання вимог Світової організації торгівлі до нормативно-правових актів України в галузі інтелектуальної власності було внесено низку змін, які стосуються норм матеріального і процесуального права.

Водночас важливим залишається подальше вдосконалення механізмів застосування відповідних законодавчих положень як для забезпечення ефективного захисту прав авторів, так і для однакового і правильного їх застосування судовими органами, у тому числі й новоутвореним судом з питань інтелектуальної власності.

Втім, наразі, вже можна говорити про те, що система законодавчого регулювання відносин у сфері здійснення авторських прав на музичний твір є ефективною, однак, не в повній мірі відповідає сучасним потребам цивільного обігу.

В цьому контексті важливим показником є результати практичної діяльності учасників цивільних відносин щодо реалізації належних їм суб'єктивних авторських прав та їх захисту, в тому числі судами. Зазначені обставини обумовлюють потребу вивчення цивільно-правових способів здійснення авторських прав на музичний твір, зокрема, з метою забезпечення ефективного судового захисту відповідних прав.

Отже, виникає нагальна необхідність розглянути на сучасному етапі розвитку цивільної науки і практики питання, пов'язані із використанням музичного твору як об'єкта цивільних правовідносин.

Цивільно-правове регулювання відносин у сфері авторських прав неодноразово поставало предметом дослідження в дисертаційних роботах. Так, їх вивченню присвятили свої праці: Бажанов В.А. «Договірні правовідносини в авторському праві України (2013 рік), Ізбаш О.О. «Організаційні цивільні правовідносини, що виникають при здійсненні авторських прав» (2013 рік),

Калениченко П.А. «Охорона авторського і суміжних прав у музичному шоу-бізнесі України» (2008 рік), Кетрань А.А. «Зобов'язання в авторському праві» (2014 рік), Стреля М.І. «Авторське право на літературні і художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження» (2011 рік), Міщенко О.П. «Цивільно-правові способи здійснення авторських прав» (2015 рік), Микитин В.І. «Цивільно-правова відповідальність за порушення майнових прав інтелектуальної власності» (2016 рік) та інші.

Окрім того, теоретичні аспекти дослідження значною мірою ґрунтуються на працях авторів, які розглядали загальні засади авторського права. Серед них праці таких науковців: Бааджи Н.П., Бондаренко С.В., Ізбаш О.О., Кулініч О.О., Лазаренко Т.Л., Надельман Э.А., Підопригора О.Б., Севастьянова О.В., Ульянова Г.О., Харитонова О.І. Штефан А.С. та інші.

Віддаючи належне внеску зазначених науковців у теорію авторського права, цивільних правовідносин які виникають в сфері його реалізації, слід зауважити, що на сьогодні у вітчизняній науці відсутні наукові дослідження безпосередньо музичного твору, як об'єкта авторського права.

Зазначеним і обумовлена актуальність теми даного дисертаційного дослідження, необхідність і доцільність звернення до аналізу саме правових питань публічного використання музичного твору, визначення його мети та завдання.

Здобувач правильно визначає **зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами**, вказує на те, що дисертаційне дослідження виконано в межах плану науково-дослідної теми кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції «Правові проблеми захисту авторських та суміжних прав від контрафакції, піратства та плагіату» на 2016-2020 рр. Як складові плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842).

Тематика дисертації знаходиться у руслі виконання Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки.

Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів дисертації, як зазначає здобувач та підтверджує зміст дисертації, забезпечується тим, що дисертація є першим у національній юридичній науці дослідженням, у якому сформульовано комплексні пропозиції щодо правових питань публічного використання музичних творів у громадських місцях.

У дисертаційному дослідженні сформульовано нові положення і висновки, що мають концептуальну і науково-практичну значимість та становлять особистий внесок автора в розробку проблематики:

уперше:

- обґрунтовано необхідність виокремлення функції захисту (в тому числі - судового) прав автора на твір як однієї з основних функцій діяльності організацій колективного управління, оскільки через відсутність формальної згоди від автора на захист прав в певний спосіб втрачається ефективність діяльності колективного управління в сфері захисту правовласника;

- обґрунтовано позицію щодо застосування поняття «використання твору» виключно до суб'єкта авторського права. Натомість у відношенні суб'єктів, які користуються твором у своїй діяльності лише задля отримання прибутку, але без набуття права власності, пропонується застосовувати поняття «користування твором»;

- запропоновано авторське визначення поняття використання об'єкта авторського права як можливісті суб'єкта такого права здійснювати правовідносини, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням результатом творчої діяльності, що передбачені договором або законом та спрямовані на задоволення певних матеріальних чи нематеріальних інтересів носіїв суб'єктивних авторських прав;

удосконалено:

- визначення поняття музичного твору, як об'єкта правового регулювання, а саме надано авторське визначення: музичний твір – сукупність ідей та образів, отриманих в результаті творчого процесу, що виражені для об'єктивного сприйняття споживачів за допомогою музичних інструментів, комп'ютерних програм, нотного запису або (та) людського голосу (за виключенням слів);

- запропоновано пропозиції щодо вдосконалення положень чинного законодавства. Зокрема, з метою удосконалення єфективності захисту майнових прав авторів зпропонується закріпити за організацією колективного управління право на захист об'єктів авторського права, які знаходяться у її управлінні за договром з правовласником, як дискреційне;

- з метою завершення формування суддівського корпусу Вищого суду з питань інтелектуальної власності та відповідно початку роботи судової установи у найкородші строки, висунуто пропозицію внести зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» відповідно до яких, на період припинення діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, як виключної обставини, тимчасово , делегувати її повноваження щодо забезпечення формування суддівського корпусу іншому органу;

набули подальшого розвитку:

- твердження, що система колективного управління правами на твори мистецько-культурної сфери, як на об'єкт правовідносин, відповідає загальним потребам правовласників, потребам користувачів і вимогам державних органів влади, певною мірою урівноважуючи як приватні, так і суспільні інтереси різних сторін, а отже такий спосіб управління майновими правами визначено найбільш доцільним для застосування з практичної точки зору;

- положення про те, що договір у сфері використання музичного твору, є основною універсальною правовою моделлю організації та врегулювання взаємодії між учасниками правовідносин у музичній індустрії: автора (інших правоволоділців), організації колективного управління та користувача - суб'єкта підприємницької діяльності;

- визначення особливостей господарських спорів у сфері авторського права, що розкриваються в їх характерних рисах, до яких належать: особливий предмет – права на твір, що використовується при здійсненні господарської діяльності для задоволення приватноправового інтересу суб'єкта господарювання та (або) публічно-правового інтересу суспільства; суб'єктний склад спору, до якого входять суб'єкти господарювання, які володіють або прагнуть набути права на твори для використання їх у господарській діяльності, та уповноважені державою органи та установи, які в межах наданих повноважень можуть здійснювати вплив на реалізацію таких прав, відповідно до встановлених законодавством режимів правової охорони творів; інтерес суб'єктів спору пов'язаний з правами на об'єкт авторського права, що характеризується наявністю значної економічної (матеріальної) складової; органічне поєднання приватноправового та публічно-правового інтересів, домінуюча частина яких у конкретному спорі визначається відповідно до його предмета; переважна роль у намаганнях суб'єктів спору відновити та захистити права, а не покарати порушника;

- визначення інституту судової експертизи у справах зі спорів, пов'язаних із захистом виключного права на музичний твір як основного засобу доказування, оскільки судова експертиза є дієвим процесуальним прийомом для доказування фактів порушення авторських прав та встановлення осіб, винних в таких порушеннях, зважаючи на складність доказування у справах зі спорів, пов'язаних із захистом виключного права на музичні твори;

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у:

- науково-дослідній діяльності – як основа для подальшого наукового дослідження механізму використання музичного твору з комерційною метою;

- правотворчій сфері – при подальшому вдосконаленні актів законодавства, положення яких застосовуються до нормативної регламентації регулювання суспільних відносин, що виникають при створенні та подальшому використанні музичного твору як авторами, так і сторонніми користувачами;

- правозастосовній сфері – при підготовці пропозицій щодо удосконалення норм ЦК України та інших нормативно-правових актів щодо регулювання використання музичних творів; при формуванні механізмів захисту прав автора на музичний твір у судовому порядку;

- навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право», «Право інтелектуальної власності»; при підготовці підручників, посібників, інших навчально-методичних матеріалів з зазначених дисципліни та спецкурсів з проблематики авторського права та суміжних прав, правового регулювання музичної індустрії тощо.

Публікації. Основні положення, теоретичні висновки та практичні рекомендації, сформульовані в дисертації, викладені у 5 наукових статтях, з яких 4 статті опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні, а також у 2 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бережна А.О. Захист виключного права на музичні твори у господарському судочинстві. *Науковий вісник Херсонського державного університету.* 2017. № 1. С. 100-104.

2. Бережна А.О. Інститут судової експертизи у справах зі спорів, пов'язаних із захистом виключного права на музині твори. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 11 (261). С. 10-13.

3. Бережна А.О. Особливості публічного використання музичного твору як об'єкта авторського права:аналіз нормативних положень. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».* 2018. № 1(37). С. 70-74.

4. Бережна А.О. Автори та інші суб'єкти прав на музичні твори: оглядовий аналіз нормативних положень. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2019. № 4. С. 38-41.

5. Berezhna A. Definition of notion "musical work" as an object of civil-law relations. *Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS).* 2019. №1. С. 5-8.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Бережна А.О. Інститут судової експертизи у справах зі спорів, пов'язаних із захистом виключного права на музичні твори. *Законність і правопорядок у сучасному суспільстві:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (10-11 березня 2017 р., м. Київ). Херсон: Гельветика, 2017. С. 23-27.

7. Бережна А.О. Яке майбутнє чекає на захист прав інтелектуальної власності у судовому порядку в Україні. *Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні» до 90 річчя від дня народження Ю.С. Червоного:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (6 листопада 2018р., м. Одеса). О.: Фенікс, 2018. С. 88-91.

Характеристика особистості здобувачки. Бережна А.О. має вищу юридичну освіту.

У 2015 р. закінчила Національний університет «Одеська юридична академія» за спеціальністю «Правознавство», здобула кваліфікацію «Магістр права».

З 2016 по 2019 рр. перебувала на посаді головного спеціаліста господарського суду Херсонської області за напрямом діяльності: аналіз та узагальнення судової практики.

З 2019 по 2021 рр. перебувала на посаді головного спеціаліста відділу аналітичної роботи та узагальнення судової практики Південно-західного апеляційного господарського суду; на теперішній час працює у Південному міжрегіональному територіальному управлінні Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів на посаді Завідувача Сектору правового забезпечення.

З 2016 р. – аспірантка кафедрі права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія».

Володіє українською, російською, англійською мовами.

Оцінка мови й стилю дисертації. Мова й стиль дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукової праці такого рівня.

У результаті попередньої експертизи дисертації Бережної А.О. та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛИЛИ

Ознайомившись із дисертацією Бережної Альони Олександрівни «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення щодо результатів дисертаційного дослідження Бережної Альони Олександрівни на тему «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081-«Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни обгрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Бережної Альони Олександрівни на тему «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях» відповідає спеціальності 081-«Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року №283), п.10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року №167.

3. Рекомендувати дисертацію Бережної Альони Олександрівни на тему «Правові питання публічного використання музичних творів у громадських місцях» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081-«Право».

Рецензент:
д.юн., професор,
професор кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія» **О.І. Сафончик**

Рецензент:
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права
Національного університету
«Одеська юридична академія» **В.О. Токарева**

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар НУ "ОЮА"
ДУДЧЕНКО В. В.
"13" січня 2021 р.